

Анастасія МИРШАВКА

студентка 1 курсу магістерського рівня вищої освіти,
кафедра міжнародних відносин і політичної філософії
Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця
Науковий керівник - д.ф.н., проф. Олег КУЗЬ

ПАРТНЕРСТВО УКРАЇНА-ЄС В КОНТЕКСТІ ПРОТИДІЇ ГІБРИДНИМ ЗАГРОЗАМ

Російська агресія проти України внесла свої корективи у міжнародний простір, кардинально змінивши підходи до безпеки та співпраці між державами. Гібридні загрози поєднують в собі як традиційні, так і нестандартні методи впливу, які виходять далеко за зону ведення бойових дій (Bilal, 2021). Вони стали одним із ключових питань, що потребують переосмислення підходів до безпеки та вдосконалення засобів протидії не лише для України, а й для всієї європейської спільноти.

Ще починаючи з 2014 року, після вторгнення РФ та анексії Криму, роль Європейського Союзу у протидії гібридним загрозам зростала дедалі більше. У рамках підтриманих ЄС реформ в Україні, зокрема децентралізації, почали з'являтися позитивні зрушення в місцевому управлінні, підвищенні прозорості, зміцненні демократичних інституцій і довіри громадян до держави. Однак варто зазначити, що до 2020 року сфери безпеки та управління конфліктами залишались дещо поза фокусом європейської підтримки, що свідчить про недостатнє усвідомлення масштабів гібридної загрози на початкових етапах (Simone, 2024, p. 58-59).

Утім повномасштабне вторгнення Російської Федерації у 2022 році привернуло увагу європейської спільноти до необхідності комплексного та скоординованого реагування на гібридні загрози. Це стало каталізатором перегляду політики безпеки як самої України, так і Європейського Союзу, оскільки гібридна війна Росії є не просто локальною «проблемою», а глобальною загрозою для демократичного світу. У відповідь на ці події країни ЄС переглянули свої підходи до безпеки та оборони. На саміті у Версалі у березні 2022 року лідери ЄС зобов'язалися зміцнити оборонні спроможності Європи, що було закріплено у Стратегічному компасі.

У березні 2023 року з'явилася Європейська оборонна промислова стратегія (EDIS), яка виявила залежність країн-членів від зовнішніх поставачань і наголосила на необхідності спільних європейських інвестицій у оборону. Таким чином, гібридна агресія РФ стала каталізатором глибоких змін у системі європейської безпеки, що охоплюють не лише військову, а й кібер- та інформаційну сфери (Proposal, 2025).

Відповідно до Висновків Європейської Ради та Спільної декларації про підтримку України від 12 липня 2023 року, держави-члени Європейського Союзу

зобов'язались надавати довгострокову підтримку Україні. Йдеться про надання допомоги, спрямованої на зміцнення обороноздатності, протидію дестабілізаційним впливам та запобігання майбутнім актам агресії (Joint, 2024).

Слід також не забувати про те, що існують різні важелі впливу. Одним із таких є санкції, які вважаються вагомими засобами тиску на агресора, оскільки мають на меті змусити уряди та державні установи змінити свою політику шляхом обмеження економічної діяльності (Санкції, n.d).

Восьмого жовтня 2024 ЄС було схвалено нову систему санкцій, спрямовану на зловмисників, які дотичні до дестабілізуючої діяльності проти ЄС та його держав-членів. Дана система спрямована на дії проти фізичних та юридичних осіб, які реалізують політику уряду Російської Федерації, кидаючи виклик фундаментальним цінностям Європейського Союзу, а також безпеці, суверенітету та цілісності його держав-членів. Таким чином, відкривається можливість для боротьби з численними проявами гібридних загроз, до яких відносять втручання у виборчий процес та функціонування державних інституцій, навмисні економічні атаки, порушення роботи критичної інфраструктури або ж важливих суспільних послуг, а також координовані кампанії дезінформації, маніпуляції громадською думкою та іноземне інформаційне втручання (EU, 2025). Подібні інструменти є важливими як ніколи, зважаючи на можливості, які наразі має людство у своїх руках та приносить значне занепокоєння, оскільки великі можливості несуть із собою великі загрози.

Наприклад, у січні 2025 року лідери понад десяти країн Європейського Союзу закликали Європейську Комісію застосувати свої повноваження задля забезпечення європейських виборів від іноземного втручання та маніпуляцій (Костіна, 2025). Дана ситуація в черговий раз доводить той факт, що гібридна війна не обмежується лише зоною бойових дій, а виходить далеко за її кордони, маючи більш глобальний характер та дає можливість вести підривну діяльність спрямовану не тільки безпосередньо на «опонента», а й на його партнерів, з метою цілковито дестабілізувати ситуацію та залишити його без жодної підтримки та шансу на «виживання».

Повертаючись до теми про санкції, станом на 20 травня 2025 року Європейський Союз розширив санкції, що тепер дозволяє охоплювати матеріальні активи, які безпосередньо пов'язані із підривною діяльністю РФ (до прикладу, літаки, судна, нерухомість тощо).

Зокрема, зважаючи на те, наскільки активною та масштабною є пропагандистська діяльність Російської Федерації, ЄС лишає за собою право призупинити дію ліцензій російських ЗМІ та заборонити їм транслювати контент безпосередньо на території ЄС (EU, 2025).

Не можна не пригадати те, що також у березні 2025 року Європейська Комісія представила план кредитного інструменту, що передбачає збір коштів, спрямованих на підвищення обороноздатності країн Європи (Смишляєв, 2025).

Фонд «Дії з безпеки для Європи» (Security Action for Europe, SAFE) покликаний посилити оборонну спроможність, шляхом виділення 150 мільярдів євро у форматі кредитів на оборонні проекти, започатковані в тому числі й через побоювання згортання американської допомоги, а також агресивною політикою РФ. Фонд передбачає фінансування спільних проектів між країнами ЄС, а також стимулювання розвитку внутрішнього європейського сектору. Однак, з метою отримання фінансування, необхідно відповідати певним вимогам, наприклад, щонайменше 65% вартості проекту мають забезпечувати компанії, зареєстровані в країнах Європейського Союзу, Європейської економічної зони чи безпосередньо в Україні.

SAFE передбачає фінансування спільних проектів між країнами ЄС, а також стимулювання розвитку внутрішнього європейського оборонного сектору. Однією з основних умов отримання фінансування є те, що щонайменше 65% вартості проекту мають забезпечувати компанії, зареєстровані у країнах Європейського Союзу, Європейської економічної зони або в Україні (EU, 2025).

Цікавим та насправді чудовим є й той факт, що країни-члени ЄС розглядають даний проект також з позиції надання додаткової військової допомоги Україні. Подібні дії допомагають надалі виконувати власні зобов'язання щодо надання допомоги, а також сприяють підтриманню відносної стабільності всередині європейської спільноти (Tidey, 2025).

Проте співпраця між Україною та Європейським Союзом не обмежується лише питанням фінансування чи введення санкцій. Сфера кібербезпеки, як складова протидії гібридним загрозам, також посідає вагоме місце в даному контексті. В березні 2025 року, під час Київського міжнародного форуму з кіберстійкості, агентства України та Європи підписали меморандум про взаєморозуміння щодо підтримки спільних дослідницьких, інноваційних та фінансованих ЄС проектів у сфері транскордонної кібербезпеки (Prots, 2025). Подібні дії є надзвичайно важливими для умов сьогодення, коли втручання РФ у міжнародний кіберпростір стає все дедалі частішим та агресивним явищем. Можемо також припустити, що подальша робота над вдосконаленням та застосуванням штучного інтелекту може ускладнити ситуацію та вимагати негайних та «гнучких» дій.

Отже, партнерство між Україною та Європейським Союзом наразі є ключовим в контексті стримування та протидії гібридним загрозам, що охоплює широкий спектр напрямків, починаючи з більш «традиційного» підвищення обороноздатності та завершуючи здійсненням економічного тиску задля досягнення миру та стабільності, оскільки лише рішучі та жорсткі дії здатні дати відсіч та побудувати надійну стратегію захисту. Успішна протидія гібридним загрозам передбачає не тільки миттєву відповідь, а й довгострокове бачення та багатостороннє партнерство, що сприяє формуванню спільного безпекового простору, заснованого на спільних цінностях, обміні досвідом та скоординованих діях.

Також слід зауважити, що важливим аспектом є надання Україні «статусу» повноправного суб'єкта у формуванні нової архітектури європейської безпеки, а не тільки як об'єкта для надання допомоги, яка є найкращою з точки зору партнерів.

Список використаних джерел

- Bilal, A. (2021). Hybrid Warfare – New Threats, Complexity, and ‘Trust’ as the Antidote. *NATO Review*. Retrieved from <https://www.nato.int/docu/review/uk/articles/2021/11/30/gbridna-vjna-nov-zagrozi-skladnst-dovra-yak-antidot/index.html>
- EU envoys reach deal on 150 billion euro arms fund. (2025). *Reuters*. Retrieved from <https://www.reuters.com/business/aerospace-defense/eu-envoys-reach-deal-150-billion-euro-arms-fund-2025-05-21/>
- EU sanctions against Russia. (2025). *Council of the European Union*. Retrieved from <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/sanctions-against-russia/#hybrid>
- Joint Security Commitments between Ukraine and the European Union. President of Ukraine. (2024). Retrieved from <https://www.president.gov.ua/en/news/spilni-bezpekovi-zobovyazannya-mizh-ukrayinoyu-ta-yevropejsk-91801>
- Proposal for a Council Regulation establishing the Security Action for Europe (SAFE) through the reinforcement of European defence industry Instrument. (2025). *European Commission*. Retrieved from https://defence-industry-space.ec.europa.eu/document/download/6d6f889c-e58d-4caa-8f3b-8b93154fe206_en?filename=SAFE%20Regulation.pdf
- Prots, Y. (2025). Ukraine, EU move to deepen cybersecurity cooperation as Russian threat rises. *The Kyiv Independent*. Retrieved from <https://kyivindependent.com/ukraine-eu-look-to-deepen-cybersecurity-cooperation-as-russian-threat-rises/>
- Simone, A. (2024). Softening the blow: Assessing the European Soft Power Shield Against Hybrid Threats in the Eastern Partnership (EaP). MSc Thesis. *Universitas Masarykiana Brunensis*. Retrieved from <https://studenttheses.uu.nl/bitstream/handle/20.500.12932/47544/A.S.%20MSc%20Thesis.pdf?sequence=1>
- Tidey, A. (2025). Everything you need to know about SAFE, the EU's €150bn defence instrument. *Euronews*. Retrieved from <https://www.euronews.com/my-europe/2025/05/21/everything-you-need-to-know-about-safe-the-eus-150bn-defence-instrument>
- Костіна, І. (2025). ЗМІ: 12 країн ЄС закликали Єврокомісію захистити вибори в Європі від іноземного втручання. *Європейська правда*. Retrieved from <https://www.eurointegration.com.ua/news/2025/01/30/7203751/>
- Санкції – що це таке, навіщо потрібні та які бувають. (n.d) *Termin.in.ua*. Retrieved from <https://termin.in.ua/sanktsii/>